

თავის წიგნი შეუსწორება და ისე დაუბეჭდა. წიგნი საქმად სუფაღ არის დაბეჭდილი და ღირს ერთ აზანი.

* ტფილისის სასამართლოებში მრავლად დახვდებიან უსაქმო ხალხი, რომელსაც მსურავდა ეძებნენ მსგებრებას: ცა, საღ ვინ ჩაიხვდნოთ მათივე კაცო და გამოქცეული ჩამყო. ბერის წმინდა ამ ვითომდა აზღაპრობითა სტოგორებენ, თუმცა კანონებისა ინიშნო არა გეგდებოდა. აუტყლიან სასამართლოს კარზე წინ და თუ ლინაჰ გლუბ-კაცო ვინმე და ნაქვიგი, უსატრონო დედაკაცი, გამოეკლავებინა, ღირს თავის ქნეფით მოისმენენ იმით საჩივარს და რომ მიკონარობა გამოიჩინონ, იტყვიან: ყვე საქმე უგლოვინა, ან გრავადური ყოფილა. ადევნებინან ამისთანა უფიცო კაცს უკან და ისე აჩვენებენ თავსა, ვითომდა ჩრჩვეს აძლევენ, გზას აჩვენებენ, რომ არაძი. აქ საქმე ხელგანძვალს და არისო. მომარგებელ-სასამართლოს 1-ლ განყოფილებაშიც მართი ერთი ამისთანა ცუდაკაცი, რომელიც ღირს ბოროტებისა სჩადის. ამ კაცს «ბრუტანსა» ეძახის ყველა, უფრობი და ნაცობი. «ბრუტანსა» ითქვამის ყველა ქვემოთხსენებულ გარდა, ვითომდა ბოროტებისა მფარველი, ვითომდა მფარველი და საქმის მწარმოებელი. თუ გაიგონა, რომ დედაკაცმა ვინმე ამაღამ-ამ კაცს ხაზლი უნდა დაუწეროსო ვალში, მაშინვე აუკვიატება — მე წაიპყნე, თორემ გავაბრალებებს, მე ვინც კანონებისა არადა. დედაკაცს რომ გამოსტყუებს ყანდო, გაიტყუება ახლა მოვლესთან; არაქა, დედაკაცს ან ხაზლს დაწერა ვინმე და თავს უშველოა. ისიც რაც ძვირფასი და ღირებულნი რაზა აქვს, მთავანთი — მოაწინააღმდეგებს და მომადიდებულნი დახვდება სასამართლოს ბოქალსა და ფულის პატრონსა. აქაც ჩამტკბარუნებს ხელსა ბრუტანსა და ორივეს გულცი მოგებუ-

ლო აქვს, ორივეს მაიდა გახლავთ. ბრუტანსა ძველს ერკობილს ტანისამოსში დადის, სასამართლოში ყველანო იტვირთენ და თუ ფულსაც იგებს თურმე, ფულის მოგებას, რასაკვირველია, არაფერ წაღებულად, რომ წმინდა თავის ჩარევით საქმეს არ უსატროვადეს და არ უსატლიერებენ ჯიბებს ღარიბსა და უცესს ხალხსა.

* სოფ. ამტრის-ხევი (ერწოს-ხეობა): ყველიერი საქმად მზიარულია გავატრეს ამტრის-ხევის სამრევლო ხესტავისა. უნდა მოვიხსენიოთ, რომ ძალიან გავრცელებული იყო ლობიანი; ლუსდა და არაყში კინაღამ არ ჩაიხიოტენ. «კორტასა» და სრულ მეღვინეობას მრავალი თვენი მოეკნათა და ერთ-ორ ფასად ჰყოდნენ. თვენი ისეთი იყო, რომ ქალაქში რომ გამოეჩინათ, უსათუოდ მტკარში გადართავდნენ. «არაყში» ამაღამ შემოაქეთ, კარგად იცინა, რომ ხესტურის კუბე ბერის ამტანია. მარათლავ, ხესტურის მიწისა და მიწის არ დეცებენ სურსათის აუკარგებლობას, და ამიტომაც ისეთი მჭარალი თევსეულობა სადგება, როგორც წყლის შემოუტანათი ვაჭრებსა.

ერწოს-ხეობაში მშვენიერი დარეზი დაქვირა. გუთნებს ამ დღეებში გაიტყუებენ სახაზად, თუ რომ მარტამ არ მოიგვიანა.

* ქ. ახალი-ბაიზეთი: სომხების სოფ. თაზა-კენტში, რომელიც ბაიზეთიდან ექვსი ვერსის მანძილზე მდებარეობს, მოხდა ერთი იშვიათი გარემოება. ამ სოფელში ვანდა რაულა-სენი, რომელიც უღამ-ბაიზეთის ხალხი იმხსენებოდა, ამას წინად ორი გარდაცვალებული, ჩვეულებისამებრ, ერთის საათის შემდეგ წასატყუეს ცეკლე-სიაში. მეორე დღეს, მკვდრის ჭირის სულგებს და სხეებსა, როცა ცეკლე-სიაში შევიდნენ, საზარელი სანახავე წარმოუდგენათ თვალ-წინ. ორსველ მი-

ცვალბულს პირის-სახე ისე ჰქონდათ მგებელი და დღერდოლი, რომ, თუ არ ტანისამოსით, ისე იმათ გამოცნობა შეუძლებელი იყო. ერთს მიკვლავებულს კუბოდან ფეხი ჰქონდა ამოღებული, ფეხზე საცემლი შემოვრეული იყო და კუნთი ამოვრეული იყო. შემთხვევითი მწახველი ვერ მიხვდნენ, თუ რა იყო მიზეზი ამ არაჩვეულებრივი ამბავისა. მერე დათავალოვნეს ცეკლესია და ცეკლის ძირში შეინახეს ხერალი. გარდასწავრიტეს, რომ ღამის დარაჯები დაეყენებინათ, და ხერალში-კი დიდი ღოლი ჩასუვდნენ. ღამის დარაჯებმა, რომელიც უნაჯოდან ათვალდებოდნენ ცეკლესიას, დაინახეს, რომ ღოლის გვერდით რაღაცამ მიწა ამოხიანა, ამოვიდა ფოტკერი და იმ დღელას მივიდა, სადაც წინა ღამით მიცვალბულნი ესვენია. დარაჯებს თითუ არა ჰქონიათ და. ათიშვილი რომ ჰქონიდა, აქაღამ-სიაში სროლა არ შეიძლებოდა; დაეწყათ ყერილი, ფოტკერს ერთი საწინაღ შეუღებულა და მერე არიხინად ვაჭრუნებულა სოროსაკენ.

მეორე დღეს თითქმის მთელი სოფელი მოგროვდა ცეკლესიაში და აღმოჩნდა, რომ ცეკლესიის გარეთაც იყო ხერალი. ხალხს ეჩინათ, ვით თუ ის დღე დაგვადგეს, როგორც დაბა იგობის ადგილამა, როცა ფოტკერი იტავდა ყმაწვილებსაო. ფოტკერი ვერც ვერ უპოვნიათ და ვერ მოუკლეთო. გრევირე ეს უკვე უცნობებიათ მაშის უფროსისათვის.

* სოფ. კახაბ: 13-ს მარტს აქ კინაღამ თუფერობა მოხდა. ერთი თვალმწირო ხუროს შეიარაღებულის მშობლებითურთ მივიდა ერთ გლეხთან, რომელსაც ერთმა მსოფლებელთანმა უნაძღვა — ვინმე დაუწყო — ჩქარა სასოლამე მოვეყვითო. გლეხმა, რასაკვირველია, ღანძლე იყვნა და თავდაცქრულად სიტყვა შეუტრუნა. ამაზე გლეხს ხელი ჰკერეს და დასტე მიწაზე, თავდაშევილა-კი იშვიდა და მოკლეს. მისივეს და ამაღამ სიცივეს ჩვენი გლეხი, მაგრამ მამაკაცებში თითო-ორიღოლი მიიქცა ჩხორ-კედლაობა. ნუ თუ ეს ღალაზაკი მტრობაა; მაშ მოკეთობა რაღაცა ის ხომ არა, რომ სიმღერები ეფუძვროთ იხენს ქალებსა, ვაქით და ვაღიდათ იმათი ქველსა, იმათი თავ-გამომეტყუება სასახურა საზოგადოების მიმართ. ამა, დავანახებთ ასეთი სასახური და პირველად ჩვენ ვაუბრებთ ქალის მოკლენად.

რუსეთში რომ სამოკცელ წლებში აღიზარა სავანი ქალების უფრო ბათი უსახეებო აქ არაქა ვერღა, დღესაც აქვს და ახლო მერობისში უფრო დიდი აზრი ექმნება. საზოგადოებას და მთავრობას ჰყვადებო, რომ რუსის ქალი აღარა სჯერადებოდა პრინციპ-გინიობასა, ტან-კამათობას და არაჰიობას. რუსის ქალმა დანახა, რომ ის პირველად აღმართებდა, მერე აქვს დიდი დღისა მოკლეობის მიმართ, და — ძმის-მის-ღაფისა — სახელის მიმართ და მოკლეობისა. ამათი დანახა და მათივეს დაწინაურება და წყობისა. დარწმუნდა, რომ რუსეთში უფრო პირველი სასახარია, რომელი იარაღი, რომლის შემდეგ საქმისათვის. მართალია, არაქალი მიიტყუებენ თავ-პირს!

შელო ხანჯალი დაუნდა დაცვა საზოგადოებისათვის ზედ ძებნებზე, მაგრამ ერთმა იქ დასწრებულ დღეებში და გლეხი გადააჩინა ახლი მსოფლის სიკვდილს. გლეხს ბერი სტეპანს წიხლებით; ბოლოს ძლივს ვაშვებინეს და ნაჯები კაცი ცოცხალ-მკვლად წაიხილა მინისად. ამ საქმის გამო საჩივარია შეტანილი გარის სასამართლოში.

* ამას წინად რკინის გზაზე, ახალ-სენაკისა და ქალაქის სადგურებს შუა, კონდუტორი სიმონ მახარაძე, როცა სანიშნო თვის ასწორებდა, ქვემო მოქცევა მატარებელს და მატარებელმა ორივე ფეხი მოკვლია მუხლ-ზეთი. მახარაძემ მოიყენეს ტფილისს, რაქრაცა ვაუცხეთს, მაგრამ ვერა ვეშელორა და უფვე გარდაიქცეა. საზარლოს დარჩა სრულიად უსაშველოდ ცოლი და ოთხი ორიღოლი (H. O.)

დაბა ოსოველი

(მოწერილი ამბავი)

თელავი. დღეს, 13-ს მარტს, როგორც იყო, დღის ღოლინის შემდეგ, უსვდა თელავის «დამზოგებელს» საზოგადოების საზოგადო კრება თელავის კლუბის დარბაზში. 11-ს საათს შემდეგ შეიკრებამომეტყუელი ნაწილი წევრების (ოც-და-თხუთმეტი წევრი). კრებამ ერთ-ხმად კრების თავმჯდომარედ ამორჩია მაშის უფროსი, თ. ქ. ჩოლაყაშვილი, რომელმაც დაუყოვნებლივ გამართა სხდომა. საზოგადოების გამგეობამ წარმოადგინა წარსულის 1886 წ. და 1887 წ. ანგარიში და ამის განხილვის შემდეგ კრება, როგორც ანგარიშიდან აღმოჩნდა, ამ 1888 წ. 1-ს მარტისათვის «დამზოგებელს» არის საქონელი, რომელიც ნაწილად არის შეიკრებულ და საზოგადოებისათვის არის დასყიდული, — 4066 მან. 42 კაპ.

დაბა ოსოველი აღმოჩინილა ნაღდი 522 30 კაპ. ზალდოვის ბანკში ჰქონი შეტანილი 15 მან. 20 კაპ., სულ მიღობა დღისა ჰქონია 4473 მან. 92 კაპ. ეს ფული შედგენილა 1192 3.70 კაპ. წილის ფულიდან; წილის ფული შედგენილა გამოვლენად ამ მანეთ საწევრო ფულიდან, რომელსაც მიმატებულა 4 მანეთი, თანხად 1884 წ. საზოგადო ქროლომის გარდაწყვეტილებისა, წინა მოგებობამ და 9% ღირებნილამ, რომელიც 1885 წ. მოგებობამ საზოგადო კრების გარდაწყვეტილებით მიგება თვითფულ საწევრო ფულსა. ამ ნაირად 1884 წ. დღედღირი თუმანი გარდაიქცა 14 მან. და 1886 წ. კიდევ მიეცა 9% და უსვდა 15 მან. 26 კაპ., ან რომ უსვდა 57 წყერ ჰქონია 869 მან. 82 კაპ. საწევრო ფული. დანარჩენი 242 მან. 88 კაპ. ეკუთვნის იმ წევრთ, რომელმაც ამ შემდეგ შემოუტანია, ან ჩაიხილნისა შეტანილი ფული აქეთ. სათადარ თანხად ჰქონია დღისა 422 მან. 11 კაპ., წევრობიდან ვაშალფულად ღირებთ თვითფულს 1 მან., სულ 17 მან. დღისა აქვს ვალად აღებული კრება კაცისაგან 10% — 1,00 მან., ტფილად ვაჭრებისა მხარეთ 800 მან. 70 კაპ.

ამ გვარად ამ ორ წარსულ წელს წმინდა მოგება ჰქონია 1121 41 კაპ. რაგან ერთობლივი იქონი იყო (სტყვიით თუ მტკვითი, რომ თელავის „დამზოგებელს“ და სიკუცდის პირი აღარ უჩინა, ამიტომ მტერი არ იქნება აღინიშნო, ამ ორ წარსულ წლებში რამდენის წინების საქონელი მოუტანია და ვაშალფული, რამდენი. იანარის პირველად 1886 წ. მართის პირველად 1888 წ. დღისაში შემოსული საქონელი ტფილისისა და თელავისაგან 27,093 მან. 5 კაპ. ანად ღირს განხმავლობაში ვაჭრულელა 24,777 მან. 40 კაპ. ამ სა-

წეთში. მაშასადამე (არა, სადალოა «მაშასადამე», თუ ღმერთი გწამით მგარამ ყური დაგვადებ ამ საკვირველ «მაშასადამე»), თქვენ თვითონ შიპნგვატურის აზრის ხართ. ბარემ პირდაპირი საქვეყნოდ გამოაცხადეთ, რომ თქვენ ქალების მტრები ხართ, თუ გინდათ იმათი გადადამინება და ხელს უშლით, რა არის — სტოგორების მოვლანზე მარტო კაცები უსატროვადები და ჩვენ-კი, ქალები, შინ კერასთან გესხდეთ და ვაღმურთებდეთ. აქ სომართლად და პირდაპირად სჯობა — მაშინ ჩვენც გვეკოინებინა, სადა ბუღალბს ჩვენი მტერი და როგორის მახვილით უნდა ვაუფრობოთ მას გულოო. თუ თქვენ შიპნგვატურის აზრისანი არა ხართ, რატომ ერთხელ მაინც არ დატოვებთ პირი ქალის სასარგებლოდ, რატომ ის ფილოსოფოსები არ გავგაცანიტ, რომელიც ჩვენს სასარგებლოდ ლაზარაკობენ შიპნგვატურის დამახინჯებულსა და უცენარე აზრებს ალბად იმტომი წაატანეთ ხელი, რომ თქვენც იმის ქუთონსა მჭიდროდ ატარებთ და რაღაცა მსგავსი თქვენს რეტორიკაზადებს, უცუღმარაობასაო...

თვალ ქალების უსატროვადე-კი არ შეგვიძლიან არა ვთქვით იგივე, რადგან საბუთის თითოევე იძლევიან. ჩვენში ვერ არაძე თუ არ გამოწვაებულად სავანი შესახებ ქალისა და კაცის განხმავებისა და მშვავებისა, ვერ არ-კი არავის წამოუყენებია ეს საქმე არც სტოგორებაში და არც მწერლობაში, როგორც ჩვენის სტოგორების ნახეთი. ამის გამო ჩვენი გახეობი, რომლის მოვალეობაც არის — ადვინოს ყოველიღირ ამბებსა და ვარაშ თვალ-ყური, ამ სავნის ზოგადობაზედ ვაჭრებულნი იყო, რომ არავის ვთქვა — რამ ვასულოვლოთ, რომელ ქალებზედ მივდივოდებინა ვერა აქეთ ხელში, რომ სხვისაც ვაჭრავლოდებო. ხოლო, ამისად მიუხედავად, ჩვენი ვაჭრები ძალიან გულნატკენი იყო და არის, რომ როგორც ყველგან ქალებმა იჩინეს თავი, როდესაც ქალმა ყველგან იგზნება და ვაგყო, რომ ისიც მოქალაქეა, კაცთან თანაბარი წევრია საზოგადოებისა, თანაბარი მოვალეობა აქვს ემსახუროს ქვეყნის წარმატებას, ყველგან მიხვდა ქალი თავის ადამიანობას, — ამ დროს ჩვენში, სადაც ერთხელ ქართველი ქალი ყოფილა ნამდვილი მუქლავი თავის ქმრისა და მამაკად უწყვილს ეს უღაფი სამომლოდ ბედნიერებისა, პო, ჩვენში-კი-მყოფი, ქალი მკვდარი იყო სიკვდილისაში. მართალია, არაქალი მიიტყუებენ თავ-პირს!

გაღო მოკლეობისად და ამასაც დღელა სიცივეს და სიცივეს ჩვენი ვაჭრები, მაგრამ მამაკაცებში თითო-ორიღოლი მიიქცა ჩხორ-კედლაობა. ნუ თუ ეს ღალაზაკი მტრობაა; მაშ მოკეთობა რაღაცა ის ხომ არა, რომ სიმღერები ეფუძვროთ იხენს ქალებსა, ვაქით და ვაღიდათ იმათი ქველსა, იმათი თავ-გამომეტყუება სასახურა საზოგადოების მიმართ. ამა, დავანახებთ ასეთი სასახური და პირველად ჩვენ ვაუბრებთ ქალის მოკლენად.

რუსეთში რომ სამოკცელ წლებში აღიზარა სავანი ქალების უფრო ბათი უსახეებო აქ არაქა ვერღა, დღესაც აქვს და ახლო მერობისში უფრო დიდი აზრი ექმნება. საზოგადოებას და მთავრობას ჰყვადებო, რომ რუსის ქალი აღარა სჯერადებოდა პრინციპ-გინიობასა, ტან-კამათობას და არაჰიობას. რუსის ქალმა დანახა, რომ ის პირველად აღმართებდა, მერე აქვს დიდი დღისა მოკლეობის მიმართ, და — ძმის-მის-ღაფისა — სახელის მიმართ და მოკლეობისა. ამათი დანახა და მათივეს დაწინაურება და წყობისა. დარწმუნდა, რომ რუსეთში უფრო პირველი სასახარია, რომელი იარაღი, რომლის შემდეგ საქმისათვის. მართალია, არაქალი მიიტყუებენ თავ-პირს!

და რომ აქ ეკორა მოთავსდნენ, სახლგარეგანე წვიდნენ სწავლის მისაღებად. ასეთი სათადარ ჰქონდა ქალების საქმეს რუსეთში და როგორც საზოგადოებამ, აჭრეთვე მიხარობდა ხელი უშეუწყო. მწერლობამ ხომიღირდა სასახური ვაჭრისა და მახვილ მტკვირ მისცა.

ლივერი. რატომ წინად არ დაბარა... კამა მთავრობის ბუღალტრს აგრე კაღ...

თავ-მდღეობაზე ფლოკე. რაო, რომ... სასულიერო უკანონოდ სასულიერებ. (სა...

ბოლოს გვეყვანოდ იქნებოდა. გვე... მინსო მთავრობის მიერ ბუღალტრს...

დასასრულად, ჭკრეს გეზი და 349... ხმის უმეტესობით 93 ხმის წინადა...

წერილი ამბები

გარდაცვლილ ბერძენთა იმპერატორის... გარდაცვლილ ბერძენთა იმპერატორის...

მისიონარული «Allgemeine Zeitung»... მისიონარული «Allgemeine Zeitung»...

ამბობს, ის გარდაცვლილი ხმა, რომ... ამბობს, ის გარდაცვლილი ხმა, რომ...

იმპერატორის. როგორც გერმანიის იმ... პერატორის, ვალტერს არაერთხელ ნა...

— ბერძენი გასულიერებულებს სო... ბერძენი გასულიერებულებს სო...

— მსწავლად იქნებოდა, რომ ამის... მსწავლად იქნებოდა, რომ ამის...

საქონელი ამბობს: სახელმწიფო... საქონელი ამბობს: სახელმწიფო...

დეკემბა

18 მარტი

პამბრუკში. სათემო დაწესებუ... პამბრუკში. სათემო დაწესებუ...

რომი (დებმა «სტეფანისა»). აქ... რომი (დებმა «სტეფანისა»). აქ...

მიიღო კარდინალი რიმილი, რომელსაც... მიიღო კარდინალი რიმილი, რომელსაც...

19 მარტი

პამბრუკში. გამოცხადებულ იქ... პამბრუკში. გამოცხადებულ იქ...

პეტერბურგის ბირტი 18 მარტი

Table with 4 columns: მარტი, მარტი, მარტი, მარტი. Rows include various market data.

საკლენდარო ცნობანი

ქრისტეს აქედ ჩემს (1888) წელიწადი... ქრისტეს აქედ ჩემს (1888) წელიწადი...

მარტი 31 დღით არის.

20 დღე გვირავს. წმ. იოანეს და კლა... 20 დღე გვირავს. წმ. იოანეს და კლა...

21 დღე გვირავს. წმ. იოანეს და კლა... 21 დღე გვირავს. წმ. იოანეს და კლა...

22 დღე გვირავს. წმ. იოანეს და კლა... 22 დღე გვირავს. წმ. იოანეს და კლა...

23 დღე გვირავს. წმ. იოანეს და კლა... 23 დღე გვირავს. წმ. იოანეს და კლა...

24 დღე გვირავს. წმ. იოანეს და კლა... 24 დღე გვირავს. წმ. იოანეს და კლა...

პრეზიდენტი ტრირა გამოცხადდა: თუ... პრეზიდენტი ტრირა გამოცხადდა: თუ...

ბულანგის მომხრეების გასვლები... ბულანგის მომხრეების გასვლები...

ამ დღეებში ბულანგე სიტყვის წარმოს... ამ დღეებში ბულანგე სიტყვის წარმოს...

გეომოსლეი ცნობანი

Table with 4 columns: მარტი, მარტი, მარტი, მარტი. Rows include various market data.

განცხადება

მთიანეთის მთავრობის განცხადება... მთიანეთის მთავრობის განცხადება...

წმინტისა

მადონაში მიღებული და... მადონაში მიღებული და...

წმინტისა

მადონაში მიღებული და... მადონაში მიღებული და...

მადონაში მიღებული და... მადონაში მიღებული და...

მადონაში მიღებული და... მადონაში მიღებული და...

დღე 12-3. ტულისში მუ ამოდის 5... დღე 12-3. ტულისში მუ ამოდის 5...

25 დღე გვირავს. წმ. იოანეს და კლა... 25 დღე გვირავს. წმ. იოანეს და კლა...

26 დღე გვირავს. წმ. იოანეს და კლა... 26 დღე გვირავს. წმ. იოანეს და კლა...

გეომოსლეი ცნობანი

Table with 4 columns: მარტი, მარტი, მარტი, მარტი. Rows include various market data.

განცხადება

მთიანეთის მთავრობის განცხადება... მთიანეთის მთავრობის განცხადება...

წმინტისა

მადონაში მიღებული და... მადონაში მიღებული და...

წმინტისა

მადონაში მიღებული და... მადონაში მიღებული და...

მადონაში მიღებული და... მადონაში მიღებული და...

მადონაში მიღებული და... მადონაში მიღებული და...